

AKADÉMIA KLASICKEJ EKONÓMIE 2014

Ekonomika v nás

Je tu doba expanzie politikov do myslenia ľudí. Politika sa stala biznisom. Ospravedlniť a vysvetliť bohatstvo politikov, ich pohodlný a výnosný život, je ťažké. Slovensko myšlienково chudobnie a táto doba vytvára podmienky na vnučovanie názorov. Absentuje hlas ľudí a úzkej vrstvy strednej triedy, ktorá historicky dokázala vyrovnávať spoločenské turbulencie, zapríčinené politikmi a štátostranou, ktorá má hlavne teraz výsostné postavenie v určovaní vývoja spoločnosti s presvedčením, že to robia neomylné a dobre. Pretože výška prerozdelenia má vzostupný trend a je paralelou zadlžovania štátu a občanov.

Populistická politika týchto prezentov môže viesť Slovensko a hlavne menej rozvinuté o regióny, k chudobe finančnej a hlavne myšlienkovej. Myslenie a hlavne kritické myslenie, bolo vždy nebezpečným a nežiadúcim javom pre vládnuce vrstvy, ktoré sa ho snažili eliminovať rôznymi materiálnymi výhodami.

Teraz je to účinná metóda ohlupovania veľkej časti Slovenska. "Chudoba a bohatstvo pochádzajú z myslenia." / In Hill, N. s. 40 / Prosperujúce firmy na Slovensku vykrádajú mladé talenty, mozgy zo zaostalejších regiónov, sústreďujú ich v mestách, hlavne v Bratislave.

Podobný trend je v celej EÚ a preto sa regióny stávajú živnou pôdou pre politikov. Život ľudí v týchto regiónoch sa zužuje na úsilie udržať prijateľnú životnú úroveň a núti ich zúžiť ich myslenie len na ekonomické problémy, čo je na jednej strane pozitívum, ale na druhej strane všetky sily ľudí sa sústreďujú len na každodenné problémy.

Aféry v zdravotníctve, tunelovanie financií zo štátneho rozpočtu a fondov EÚ, korupcia, toto sa stalo bežným javom. Otupený bežný občan tak dostáva bulvárne informácie a informácie stresového charakteru.

Je tu zjavný odklon od politických strán, dôvera sa presúva na nestraničských kandidátov, čo potvrdili aj súčasné komunálne voľby. Kapitál dôvery začína byť ovplyvňovaný ekonomickým myslením s každodenným prehodnocovaním svojich finančných možností. Vidieť tu príklon ku klasickým ekonómom, hoci si to ani neuvedomujeme.

Absentuje tu hodnotenie súčasného, nielen spoločenského, ale hlavne mikroekonomického vývoja.

Hľadanie istôt u ľudí pokračuje. Využíva to najmä automobilový priemysel, ktorý „tiež istotu“ ponúka hlavne v osobných automobiloch, ktoré sú u početnej skupiny Slovákov povýšené takmer na fetiš.

Ekonomické myslenie Slovákov, so zameraním na osobný prospech, môže byť prínosom. Zdá sa, že sme uviazli na plytčine priemeru./ pozri napr. Kreslo pre Františka Milkošku, týždeň, 8. september 2014 /. Pre politikov to však otvára možnosti pre klientelizmus, korupciu a manipulovanie ľudí. Poctivosť, pokora, uznanie schopností a vynímočností je ťažkým sústom pre súčasnú politiku SMERU. Vyhľadať a získať si elitných ľudí v našej

ekonomike je východiskom z priemeru. Nosným prvkom by mohla byť odborná mienka, ktorá by si našla pevné miesto v našom vedomí. Iný, dravší prístup, začína mať mladá generácia a schopní vzdelaní ľudia, ktorým ekonomické myslenie je súčasťou ich životného štýlu. Úspech je ich meradlom napredovania a to neradi vidia politici, ktorí hľadajú možnosť, ako si podriaďovať takýchto ľudí. Schopnosti budú čoraz drahšie a bude ich potrebné dobre zaplatiť. To je trend, ktorý musíme zachytiť, ak nie, urobia to iní. Veľa Slovákov pracuje na rôznych postoch v zahraničí a sú tam významným prínosom ./napr. Naši a svetoví, relácia RTVS / Vykrádanie schopných ľudí, mozgov zo Slovenska, pokračuje, len zabetónovaní politici a úradníci to nechcú pochopiť.

Evokovanie zmien a zmena štruktúry myslenia ľudí bolo odštartované v novembri 1989. Slováci sa dali na pochod do ríše ekonomickej a spoločenskej prosperity. Mnohí to už nestihnú, ale generácia, ktorá sa narodila po roku 1989 a má túto víziu, ju môže dosiahnuť. Staršie generácie tiež prechádzajú zmenou ale táto transformácia je ešte stále poznačená „výdobytkami socializmu“ a diktátom politikov.

Mnohým je nepríjemná sloboda, osobná zodpovednosť, ochota niesť riziko. Staršia generácia má iba základy socialistickej ekonomiky, ktorá bola založená na kolektívizme a centrálnom plánovaní. To bolo veľmi pohodlné a prežíva to do dnes. Hlavné úsilie je zamerané na udržanie súčasnej životnej úrovne. Venujeme tomu príliš veľa času a schopností a tým nám uniká kontrola verejných financií a tých, čo sme si zvolili. Otvára sa tu pole pre politický a osobný prospech. Výsledkom je čoraz zjavnejšie prepojenie politiky a oligarchie.

“ Zavedenie eura a vytvorenie eurozóny bolo výslovne politicky, nie ekonomicky motivované“.{ Gonda,2013, str.39} Zavedením tejto meny sme schudobneli a dostali sme obmedzený ekonomický priestor, síce so slobodou, ale s návykmi zo socializmu. Je všeobecne známe, že došlo k poklesu výkonu ekonomiky a produkcie, ktorá nedokázala obstáť v konkurencii a kvalite.

Mečiarovská privatizácia zanechala nezmazateľné negatívne stopy v myslení ľudí, ktorí nechápali tento chaos. Tunelovanie, ako nový fenomén i termín, sa stalo, žiaľ, súčasťou našej reality.

Morálka a etika sa aj teraz vzdávajú od pravidiel demokracie. Faktom sú aféry už aj politických špičiek tohto štátu. Potvrdením je Hayekova myšlienka: „ To vše jasne_ukazuje, že náš morálny smysl je spíš otupen než zaostřen.“

/ F.A.Hayek, 2004,str. 175./

Morálka a spravodlivosť nie sú ekonomickými kategóriami, ale sú potrebné ako atribúty slobodnej spoločnosti.

Je obdivuhodné, čo sme museli za taký historicky krátky čas prekonať. Pomohla tomu skromnosť, šetrnosť – historická mentalita Slovákov. To sa však už teraz mení a mení sa ekonomické povedomie. Je to strastiplná cesta, plná pokusov politikov vnútiť ľuďom ilúziu, že práve oni objavia tú ideálnu cestu na uspokojenie každého z nás. Je to nereálne, ale ľudia to radi počujú, lebo to chcú počuť. Politici si týmto spôsobom ochraňujú svoje postavenie a neomylnosť. Reálna svetová ekonomika toto samozrejme narúša a potom nastupuje etapa vysvetľovania a obhajovania konania politikov aj na Slovensku. Príkladom je vojna na Ukrajine. U nás to prerastá do ekonomickej vojny, ktorej dôsledky sa už prejavujú. Je to nové poznanie, ktoré politici nedokážu vysvetliť, lebo by sa museli oprieť o klasikov ekonómie a to málokto dokáže.

Táto doba potrebuje ideály a je potrebné hľadať cestu k pokroku.

Treba sa oprieť o výrok klasika: „Musíme vytvárať podmienky pro pokrok spíše než „plánovat“ pokrok.“ /F.A.Hayek, 2004, str. 193. / Práve toto vyžaduje súčasná „zatuchnutá“ doba na Slovensku. Nie je asi na Slovensku deň, keď sa niečo neukradne. Horšie je, že sú v tom svojim spôsobom aj politici. Vplyv ekonomiky v podvedomí človeka je niekedy nevyspytateľný. Musíme sa naučiť to využívať, nie zneužívať a tu má nezastupiteľnú úlohu morálka.

Treba si položiť otázku, kto na Slovensku dokáže oddeliť ekonomické záujmy od politických záujmov? Táto otázka je akútnejšia a vypuklejšia v zaostalých regiónoch, kde je vysoká nezamestnanosť. Môžeme sa pýtať, či je to „choroba“ tejto doby a či je súčasťou vývoja?

Nastupuje hľadanie modelu nielen ekonomického, ale aj spoločenského. Začíname na uspokojenie nás uplatňovať systém rozdeľovania a prerozdeľovania. Zjavné je to v rozvojových a chudobných krajinách, ale u nás tiež poškuľujeme po tomto systéme. Znova sa „zjavilo“ pridelovanie múky a ďalších základných potravín nízkopříjmovým vrstvám obyvateľstva. Dávame jedlo neprispôsobivým. Železnica je pre niektorých „zadarmo“. Fenomén „bohatého“ a zadlženého štátu je realitou. Len toto všetko treba zaplatiť. Začíname balansovať na hrane zadlženosti budúcich generácií. Politická a ekonomická ľahostajnosť začína byť pravidlom tejto doby.

Radi sa vraciame do minulosti k „výdobytkom“ minulého režimu a často to podsúvame súčasnej mladej generácii, ktorá už tomu nemôže rozumieť. Ideály, ktoré boli heslami socializmu a viedli spoločnosť k deštrukcii nielen ekonomickej, ale aj spoločenskej a morálnej, prežívajú až doteraz. Nie je možné dôverovať režimu, ktorý nastúpil v roku 1948 a skončil v roku 1989. Nechceme, aby sa vrátila táto doba, ale musí to byť výstraha pre nás i pre mladú generáciu.

Nezávislosť, spoliehanie sa na svoje schopnosti, odvaha niesť riziko, zodpovednosť je treba skĺbiť s morálkou. To by malo byť súčasťou vízie a ideálov budúcej slobodnej spoločnosti

a ekonomického životaschopného modelu. Netreba to brať na ľahkú váhu. Slovensko tu môže byť lídrom a príkladom. Životný štandard, ktorý určujú bohaté krajiny, je momentálne nedosiahnuteľný, môže byť však naším cieľom.

Ideály boli vždy hybnou silou. Je treba premeniť ich v našom myslení na ekonomické stimuly, východiská a vieru, že je to nielen možné, ale aj nutné. Slovensko by sa mohlo a malo poučiť z minulosti neopakovaním chýb. Možno by stačilo slová prvého prezidenta Československej republiky, T.G. Masaryka- neklamať a nekradnúť, uviesť do života.

Bibliografia:

Hayek, F.A.: Cesta do otroctví. Brno 2004: I. vydání, ISBN 80-86 598-71-3

Gonda,P.: Eurozóna a alternatívy európskej integrácie. Bratislava: Trim s&p, 2013, ISBN 978-80-971407-3-1

Hill, N.: Myšlením k bohatství.Praha 1990. I. vydání v nakladatelství Pragma, ISBN 80-85213-00-1

Kreslo pre Františka Mikloška. In týždeň. 8. september 2014, ISSN 1336-5932

-